

Павло Грабовський З ПІВНОЧІ

ПЕРЕДМОВА

Переважаюча частина того, що я зібрав отут до купи, написана в нинішньому, 1895 році, а явилась впливом тих тяжких болів душевних, які переживав останнього часу. Тому-то такі сумні, тужливі гуки посилаю до рідного краю «З півночі», і тому-то так багацько в збірнику особистих мотивів, котрими, по моїй думці, найменше повинен займатись співець-громадянин. Але думка думкою, а почування почуванням. Може, мені соромно буде колись згадати про ту слабкість внутрішніх сил, про той упадок духа, що сплодили подавані оце читачеві мої розпучні співи, може... Гірко подумати, та ще гірше було б знищити без жалю ті вистраждані співи, власними руками пошматувати своє намучене серце; знайдуться людя, що й без нас «сю панщину одбудуть», нехай же й відбувають. Коли б серед моїх хорих зойків щира юнацька душа відшукала для себе часом і дещо втішного та відрядного, — з мене було б досить... Поміщені між іншими тут переклади з великоруської мови становлять невеличкий початок ширшої праці, за котру я взявся, щоб познакомити

українську громаду (особливо галицьку) з кращими
взірцями багатой сусідської поезії. Коли б тільки
лиха доля не стала на перешкодї до здійснення мого
смирнїйшого заміру, не знівечила його, як
чимало других. Та будь-що-будь, рушив у дорогу,
то годї спинятись!

Червень 1895

Павло Граб

ВЕСНЯНКИ

I

Зійшли сніги, шумить вода,
Весною повіва;
Земля квіточки викида,
Бує травка молода;
Все мертве ожива.

Веселе сонечко блистить,
Проміння щедро ллє;
Гайок привітно шелестить,
Неначе кличе пригостить;
Струмочок виграє.

Сіяють злотом небеса,
Витьохкують пташки...
А груди думонька стиса:
Ховає зверхня ця краса
Смердючі болячки.

II

Знову, ластівочко-серце,
Ти вернулась, знов звила
В нас під хатою кубельце...
Заспівай же, де була?

Розкажи: чи й там, як тута,
Пекло скрізь — ні верть ні круть;
Люди носять рабські пута,
У чужій кормизі мруть?

Світлі поклики колишні
До братерства та рідні,
Мов ті дріб'язки залишні,
Затопталися в багні?

Крук недолі над всім кружить,
А собори ще панів,
Знавіснівши, гірко тужить,
Що, бач, мало кайданів?

Розкажи: чи й там, як тут,
Замість праці все слова;
Люд бездольний в п'їтьмі плута,
На наймитів упова?

III

Сумно заспівала
Ластівочка люба
На питання ті:

«Скільки світа знала,
Скрізь панує згуба,
Люд — узаперті.

Мість любові — злоба;
Брат піднявсь на брата,
Душить за шматок.

Та ніде пригноба
Не справляє свята,
Як от ваш куток!

Ніде розбратання
Посеред громади
Не було, як тут.

Ниці¹ почування,
Продажність та зради
Не кули більш пут.

Ні в якій країні
Брак самопошани
Так людей не жер,

Як у вас донині...
Бийте, рвіть кайдани,
Доки дух не вмер!»

З отим словом втіхи
Пісенька зніміла,
В небі віддалась.

У блакить з-під стріхи
Ластівочка мила
Пурхнула-знялась.

---

¹ — Ниці — низькі, підлі.

IV

Правду мовила пташина;
Чи на добре ж, чи дарма?
Перед нами — домовина,
Сором вічного ярма.

Промінь згас над рідним краєм;
А ми, скільки кожен зміг,
У провалля себе пхаєм,
Грунт пускаємо з-під ніг.

Та не пізно: є поправа,
Певен я — минеться все;
Ще заблісне наша слава,
Праця вгору піднесе.

Тільки треба сил та труду,
Щоб не згинуть цілком,
Не стогнать довіку-суду
Під вельможним канчуком.

V

Годі ж нудитись, складаючи руки;
Кличе робітників рідна земля...
Віра, впотужнена словом науки,
Хай нас міцніш окриля!

Більше уваги до власного горя,
Більше любові до люду свого!
Близько — загибель... зника наша зоря.
Чого ж нам ждати, чого?

VI

Розцвітайся ти, веснонько красна,
Духом творчості все онови;
У нарузі країна нещасна...
З муки-смерті її відживи!

Розворуш наші груди холодні,
Запали в них притухлий огонь,
Щоб рятунок знайшли ми з безодні,
Не стояли в борні осторонь!

Одігнала надовго ти хвижі.
Розбудила надії та сни.

Баглаї² — ці воріженьки хижі,
Так послизнуть нехай і вони!

Розцвітайся та нас із могили
До живого життя підведи,
Щоб ми очі на себе розкрили;
Світлі думи в душі відроди!

ДО...

Ярмо важуче —
То твій вінець,
Життя замуче
Тебе вкінець.

Всю сум обійме...
З чола ж твого
Сам кат не здіме
Вінця того.

Він сяти буде
Зі споду тьми,
Любов розбуде
Межи людьми!

---

2 — Баглаї — неробство, лінощі.

СИРОТИ

Дітки маленькі кликали маму:
«Вставай, голубко, нене кохана,
Прокинься швидше та кидай яму,
Бо ми не їли з самого рана!»
Даремно ждати; побігли в клуню:
«Чом не йде мама? — скажи, татуню!»

«Пождіть, не плачте, дітоньки милі,
Не видно — прийде ваша матуся,
Зварить кулешик, дасть льолі білі,
А я ще трохи помолочуся».
Не ждється діткам, побігли в клуню:
«Де ж наша мама? — скажи, татуню!»

Голову сумно тато понурив,
Обійняв діти, та що казати?
Трьома струмцями піт з його дзюрив;
Лишив роботу, побрів до хати,
Злагодив їсти і знов у клуню.
А діти вголос: «Куди, татуню?»

Зіб'ються нишком собі в куточок,
Глянуть в віконце, заплачуть гірко;

На столі часом хоча б шматочок,
А їх до того цілих п'ятірко...
Вони б хотіли побігти в клуню,
Так до розправи взяли татуню.

Зростають дітки і голі й босі,
Вже не питають, бо зрозуміли,
Чом не приходить матуся й досі.
Нелюдські злидні кругом обсіли,
Опорожнили комору й клуню,
По заробітках женуть татуню.

Надворі люто тріщать морози,
А він працює і дні і ночі;
Краялось серце, змерзали сльози,
Поки не сплющив навіки очі.
Побіжать дітки із хати в клуню:
«На кого кинув ти нас, татуню?»

ЖУРБА

Засмутилась, похилилась
Молода верба...
Прилучилась, одружилась
З козаком журба.

Обсипає верба віти,
Станом поника...
Де незгодоньку подіти?
Давить козака.

Пада листя в бистру воду,
Швидко уплива...
Сиротина ясну вроду
Слізьми облива.

Прийде весна, прийде друга —
Зацвітуть гілля...
Не раз суму зникне смуга;
Усміх загуля.

Та середина давненько
Всушена вербі...
Не дасть вражене серденько
Радоньки собі.

Вмира верба, посихає,
Віджива на мить...
Так серденько: то стихає,
То ще гірш щемить..

Не згинайся, угамуй своє горе...

Не згинайся, угамуй своє горе;
Знай — надії твої чарівні
Згоять разом зневірення хворе,
Розцвітуть, мов квітки запашні.

Не довіку конатимеш в горі;
Потривай лиш: розтануть сніги,
Запестріються луки просторі,
Закрасують поля навкруги.

Зникне швидко пануюче горе;
Обновить твою душу весна;
За водою спливе в синє море
Все, чим дійсність гірка та сумна.

Як безплотно носитися з горем,
В піснях виспівай краще йбого,
Певно, й ми своє серце поборем
І притулим хоч раз до твого.

Подивись: пронеслось твоє горе,
Як проносяться хмари густі...
Ти заблисла, сподівана зоре;
Знов воскресли ви, сни золоті!

Не сумуй, що врода...

Не сумуй, що врода
Опадає з личка;
Не сумуй: то шкода
Дуже невеличка.

А журись, що марно
Гине сила краща,
Що минає хмарно
Молодість пропаща.

Що твоя відвага
Не палає гнівно;
Що світові блага
Не всім служать рівно.

Хай важка дорога,
Хай похмурі днини, —
Все зроби, що мога,
На користь країни!

В ланцюгах неволі
Гинучи заранку,
Жваво проти долі
Бийся до останку!

ПЛОВЕЦЬ

Пам'ятаєш мудру раду —
Не пускатись в згубний мир?
Ти ж подався без огляду
І налучив просто в вир.

Закрутили в своїй пащі
Тебе піняві вали;
Поривання твої кращі
Тебе в прірву затягли.

Але й гинучи зарані
В борвах виючих отих,
У добра та зла пізнанні
Ти вишукував утіх.